
Levente SZABÓ (Associate Professor, Babeş-Bolyai University)

Entangled Literatures and Multiple Modernities: The History of the Acta Comparationis Litterarum Universarum, the First International Journal of Comparative Literary Studies

- abstract of the habilitation thesis -

The idea of modern world literature and thus, the symbolic beginning of comparative literary studies is usually attributed to Shlötzer and J. W. Goethe and, therefore, to a series of developments in historical German culture. It is less known that the institutionalization and a strong reinterpretation of this kind of literary studies are due to the *Acta Comparationis Litterarum Universarum* established in Cluj/Kolozsvár in 1877. The review and its ideas are mentioned only on a surface level in international histories of the discipline, suggesting that the magazine and the beginnings of comparative literary history in Cluj/Kolozsvár are interesting only as philological data and historical curiosities. Our research proposes not only a philological rehabilitation of the first international journal in comparative literary studies, but also a thorough reinterpretation of the vision that stood at the basis of university-level ground-breaking comparative literary studies.

In 1872 Hugo von Meltzl, a Transylvanian scholar educated in Heidelberg, Leipzig, and Budapest, was appointed to professor of German studies at the University of Cluj/Kolozsvár. Instead of following the canonic line of Germanic literary and linguistic studies, he began delivering lectures on what he termed "vergleichende Literaturwissenschaft / összehasonlító irodalomtörténelem" (comparative literary history). Based on these programmatic lectures, together with his fellow-scholar, Sámuel Brassai, a polyglot Hungarian professor, and personality, he initiated and published the first international magazine of comparative literary studies. The *Acta Comparationis Litterarum Universarum. Zeitschrift für vergleichende Literaturgeschichte* (originally: *Összehasonlító Irodalomtörténelmi Lapok*) was published between 1876 (1877) and 1888 in forty-two languages and succeeded in attracting some of the most important literary scholars, translators, historians and anthropologists of the time. Based on the review, Meltzl announced a series of university lectures labeled 'comparative literary history' (transforming the German studies of his university into a provocative new discipline) and began the preparations for the founding of (the first ever) society for the comparative study of literature.

Global histories of comparative literature and the beginnings of the modern comparative method (René Wellek, Austin Warren, Horst Fassel, Stephen Zepetnek de Tottosy) often mention the *Acta Comparationis Litterarum Universarum* and highlight its importance, but hardly ever dedicate a thorough and more comprehensive analysis to the review that preceded the well-known *Zeitschrift für vergleichende Literaturgeschichte* of Max Koch and was received with enthusiasm in various international journals of the 1870s like *The Athenaeum*, the *Academy*, in *Trübner's American and Oriental Literary Record*, in *Magazin für Literatur des Auslandes*, in *Das Ausland*, in *La Revue des Idées nouvelles* or *Cronica de los Cerventistas*.

In a period when comparative literature has come to turn towards various colonial pasts, forgotten and subversive literary traditions, a series of literary cultures come to the foreground – including those of Eastern Europe. These literary traditions seem to appear in the latest trends of comparative literary studies, not as ‘belated,’ ‘archaic,’ ‘primitive’ traditions, but enthralling alternatives to mainstream Western literary and intellectual trends, forms of the multiple modernities and multiple traditions of comparative literature. This is state of the art and the general framework our habilitation thesis can be situated within since it offers path-breaking research on the forgotten and underresearched Eastern European tradition represented by the *Acta Comparationis Litterarum Universarum* in global comparative literary studies. The research results summarized by the present thesis underline the alternative literary and cultural tradition and the alternative modernity project represented by the Eastern European review. These research results, methodological innovations, and future research prospects aimed/aim at:

- rediscovering and reconceptualizing a hidden Eastern European intellectual tradition
- reconceptualizing the role of Eastern Europe in the modernization of literature, in the emerging new forms of nineteenth-century scientific, professionalized knowledge based on the method of comparison
- reconceptualizing the role of multilingualism, multi/interculturalism, and cosmopolitanism in the Europe of modern nations
- reconceptualizing the purpose of literary and cultural comparison within the emerging modern scientific method of comparison
- reconceptualizing the historical idea of multiethnicity and cultural hybridization in transnational literary communication

Thus the history of the *Acta Comparationis Litterarum Universarum* and the beginnings of the institutional comparative literary studies becomes not just a series of critical philological

facts but also a complex structure of understanding the functioning and the cleavages of the multilayered disciplinary traditions of comparative literature up to our days.

The habilitation thesis also frames these research results with a series of other methodological innovations and considerations that are visible through my former and planned national and international publications, research awards, research grants, my presence at a series of national and international conferences, and my educational agenda and results.

Istории literare încrucișate și modernități multiple. Istoria Actei Comparationis Litterarum Universarum, prima revistă internațională de literatură comparată

- rezumat al tezei de abilitare -

Conceptul literaturii universale moderne și astfel începuturile simbolice ale studiului literaturii comparate este atribuit în general lui Schlötzer și J. W. Goethe și datorită lor a unui șir de dezvoltări în istoria culturii germane. Este mai puțin cunoscut faptul că instituționalizarea și reinterpretarea intensă a studiului literaturii de acest fel se datorează revistei *Acta Comparationis Litterarum Universarum* întemeiată la Cluj în 1877. În istoriile universale ale disciplinei literaturii comparate, revista și ideile acesteia sunt menționate sumar, fapt care sugerează că revista și începuturile istoriei literare comparate la Cluj sunt interesante doar ca date filologice și curiozități istorice. Cercetările noastre propun nu doar reabilitarea primului jurnal internațional al studiilor literaturii comparate, ci și interpretarea aprofundată a viziunii acesteia despre procesele literare transnaționale, viziune ce stă la baza studiilor literare comparate inovatoare de nivel universitar.

În 1872, Hugo von Meltzl, un savant transilvănean care și-a făcut studiile la Heidelberg, Leipzig și Budapesta, a fost numit ca profesor al studiilor germane la universitatea din Cluj. În loc să urmărească linia canonică a literaturii și lingvisticii germane, el a predat o altă disciplină numită de el „vergleichende Literaturwissenschaft / összehasonlító irodalomtörténelem” (istoria literară comparată). Pe baza acestor cursuri programatice, împreună cu colegul lui, savantul Sámuel Brassai, el a inițiat și a publicat prima revistă internațională a studiilor literare comparate. *Acta Comparationis Litterarum Universarum. Zeitschrift für vergleichende Literaturgeschichte* a apărut între 1876 (1877) și 1888 în cincisprezece limbi și a reușit să atragă câțiva dintre cei mai importanți oameni ai literelor,

traducători, istorici și antropologi ai vremii. Pe baza revistei Meltzl a anunțat cursuri universitare numite „istoria literară comparată” (transformând studiul germanisticii al universității sale într-o disciplină nouă provocatoare) și a început pregătirile pentru înființarea primei societăți de studiu al literaturii comparate din lume.

Istoriile universale ale literaturii comparate și procedeele moderne comparative (René Wellek, Austin Warren, Horst Fassel, Stephen Zepetnek de Tottossy) amintesc adeseori Acta Comparationis Litterarum Universarum și subliniază importanța acesteia. Totuși au dedicat puține analize profunde și cuprinzătoare revistei care a precedat binecunoscutul *Zeitschrift für vergleichende Literaturgeschichte* al lui Max Koch, și care a fost primit cu entuziasm în numeroase jurnale internaționale ale anilor 1870 ca The Athenaeum, Academy, Trübner's American and Oriental Literary Record, Magazin für Literatur des Auslandes, Das Ausland, La Revue des Idées nouvelles sau Cronica de los Cerventistas.

Într-o perioadă când literatura comparată are tendința să se încline spre diferitele trecuturi coloniale, spre tradițiile literare uitate sau subversive, rolul multor culturi literare s-a pus într-o altă lumină – inclusiv cele din Europa de Est. În ultimele tendințe ale studiului literaturii comparate, aceste tradiții literare par să apară nu ca tradiții „întârziate”, „arhaice”, „primitive”, ci ca alternative captivante ale curentului principal al literaturii occidentale și a tendințelor intelectuale, ele fiind forme ale modernității multiple și tradițiilor multiple ale literaturii comparate. Acesta este stadiul actual și contextul proiectului nostru de abilitare, care oferă o sinteză a cercetărilor noastre inovatoare a tradițiilor est-europene uitate și latente reprezentate de Acta Comparationis Litterarum Universarum în studiile literaturii comparate universale. Cercetarea propusă de noi scoate în relief tradiția literară și culturală alternativă și de asemenea proiectul modernității alternative reprezentat de revista est-europeană.

Astfel rezultatele și obiectivele noastre principale sunt următoarele:

- redescoperirea și reconceptualizarea unei tradiții intelectuale est-europene latente
- reconceptualizarea rolului Europei de Est în modernizarea literaturii, în ivirea noilor forme ale erudiției științifice, profesionalizate în secolul al 19-lea, care se bazează pe metoda comparației
- reconceptualizarea rolului poliglotismului, multiculturalismului și cosmopolitismului în Europa națiunilor moderne
- reconceptualizarea rolului literaturii și comparației culturale în cadrul ascendenței unei metodologii științifice moderne de comparație
- reconceptualizarea noțiunilor istorice de multiculturalism, multietnicitate în și din comunicația literară istorică

Printr-un asemenea demers complex, istoria *Actei Comparationis Litterarum Universarum* și începuturile studiilor literare comparate instituționalizate pot deveni, dintr-o serie de fapte filologice importante, o structură complexă a înțelegerii privind funcționarea unei discipline până în zilele noastre. Aceste rezultate sunt contextualizate în teza de abilitare de o serie de alte tipuri de cercetări efectuate sau planificate, vizibile printr-o serie de publicații naționale și internaționale, premii și prezențe la conferințe sau în foruri, proiecte naționale și internaționale.